

მცირე შენიშვნა

(ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა გამოცემის გამო)

ამ რამდენიმე თვის წინად ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში საძირკველი ჩაეყარა ერთს დიდმნიშვნელოვან საქმეს... ექიმმა მიხეილ გედევანიშვილმა იკისრა ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებულის გამოცემა. მხურვალე თანაგრძნობით მივეგებებით ამ გარემოებას, რომელიც საშუალებას მისცემს ქართველ საზოგადოებას გაეცნოს იმგვარ მწერალს და საზოგადო მოღვაწეს, რომელიც მე -XIX საუკუნის ჩვენი საზოგადოების ცენტრალურ პიროვნებად ჩაითვლება. მართლაც, ილია ჭავჭავაძეს გავიცნობთ მაშინ, როდესაც ხელში გვექნება მისი ნაწერების სრული კრებული. ჯერ ხნობით კი, უნდა ვსთქვათ ამ მწერალს არ ვიცნობთ. ასე თუ ისე მისი მწერლის სიტყვა-კაზმული ნაწერები წაკითხული გვაქვს და მათს შესახებ მწერლობაში კრიტიკული აზრიც არის შემუშავებული, ხოლო მისი პუბლიცისტიკა სრულიად უცნობია ქართველი საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის. მეტსაც ვიტყვით, იმათაც კი ვისაც უჩხრეკია და უსინჯავს ილიას პუბლიცისტური ნაწარმოებნი, შემცდარი აზრი აქვთ შედგენილი ამ ნაწარმოებთა ღირსება-ნაკლულებების შესახებ. უწინარეს ყოვლისა ეს მოხდა იმიტომ, რომ კრიტიკას გათვალისწინებული არ ჰქონა მწერლის ყველა ნაწერები. უმეტეს შემთხვევაში არკვევდნენ განსაზღვრულ ხანის ნაწერებს და მხედველობაში არ იღებდნენ არც იმას, რა დაუწერია წინახანებში, არც იმას, რაც გამოქვეყნებული ქონდა ახალ დროში. ილია ჭავჭავაძის გაცნობა, შესწავლა და დაფასება მხოლოდ მაშინ გახდება შესაძლებელი, როდესაც ამ დიდბუნებოვან ადამიანის აზროვნების ყველა ნიმუშებს დავაკვირდებით და როდესაც გვექნება სრული კრებული მის გონებრივ ნაწარმოებისა.

ამკარაა, მიხეილ გედევანიშვილი სწორედ ამ მოსაზრებით ხელმძღვანელობდა, როდესაც იწყებდა ამ საშვილიშვილო საქმეს. გაითვალისწინა რა სიძნელე და სირთულე ამ ხასიათის გამოვლენისა, მან მოიწვია მცოდნე პირნი, მწერალნი და საზოგადო მოღვაწენი, შეადგინა სარედაქციო კომისია და ყოველი საკითხი - სალიტერატურო და ტექნიკური, რომელიც კი გამოცემას ეხება, ამ კომისიის მონაწილეობით, რჩევა - დარიგებით და ხელმძღვანელობით სწყდება. ამგვარად, ჩვენს წინაშე არაჩვეულებრივი გამომცემლობაა. და რამდენადაც ვაკვირდები ამ გამომცემლობის მუშაობას, ვრწმუნდები რომ ამ მოკლე მომავალში ქართველ მკითხველ საზოგადოებას ექნება არა მარტო იმგვარი წიგნი, სადაც მოფიქრებულად, ხელნაწერებთან შეფარდებით, ტექსტის შესწავლით იქნება მოთავსებული უკვე ცნობილი ახლად აღმოჩენილი ვარიანტებიც და აგრედვე ახალი, ჯერ კიდევ დაუბეჭდავი ნაწერები, რომელთა არსებობა აღმოჩენილი იყო მ. გედევანიშვილის გამომცემლობის მეცადინეობით.

ყურადღების ღირსია აგრედვე ის, რომ ილია ჭავჭავაძის ბიოგრაფიის შესადგენად შეგროვილია უამრავი მასალა, რომელიც კი სადმე მოიპოვებოდა და ფოტოგრაფიული სურათები, კერძო წერილები, მემუარები, მოგონებები და სხვა. ამ მხრივ, საზოგადოდ, ღარიბნი ვართ. ჩვენს

მოღვაწეთა შესახებ მცირე ცნობები მოგვეპოვება. კულტურულ საზოგადოებათა ჩვეულებანი ჯერ ვერ შეგვითვისებია და ხშირად ბუხარში ვპოულობთ იმგვარ წერილებს და ხელნაწერებს, რომელთაც ადგილი აქვთ ეროვნულ წიგნთ-საცავებში... ასე რომ ჩვენს გამომცემლობას სამართლიანად გაუგია თავისი მოვალეობა და შრომა. და გარჯა არ დაუზოგვია საბიუჯეტო მასალის შეგროვებისთვის. ეს მასალა სათანადოდ შემუშავებული, დიდ დახმარებას გაუწევს ილია ჭავჭავაძის პიროვნების შესწავლის საქმეში. ამ ჩვენი დიდი მწერლის პიროვნების შესწავლა კი მოუცილებელი საჭიროებაა ყველასათვის, ვისაც კი მისი ნაწერების საფუძვლიანი და სამართლიანი დაფასება სწადია. კერძო ცხოვრების გაშუქება უტყუარის ფაქტებით ნათელს მოჰფენს იმ გაუგებარ შეცდომებს და წინააღმდეგობას, რომელთაც ვპოვებთ აქა - იქ ჩვენი მწერლის ნაწერებში.

აღარ ვიტყვი იმის შესახებ, აღნიშნული გამოცემის პირველი ტომი, სადაც კაზმულ-სიტყვაობა იქნება მოთავსებული, დასურათებული იქნება მხატვარ გრინვესკის მიერ. ვიმედოვნებთ, რომ ეს დასურათება ესთეტიურ გემოვნებას დააკმაყოფილებს და იმდენად სახეში არ ექნება ტექსტის ვულგარიზაცია, რამდენიც მხატვრულ-შემოქმედებითი განმარტება მგოსნის პოეტური აზრისა. საზოგადოდ სასურველია, რომ წიგნის გარეგნული მოკაზმულობაც იყოს რაც შეიძლება დინჯი და სადა. რაც შეიძლება ნაკლები დავარაყებელი არშიები და სტერეოტიპული მედალიონები. რამდენადაც მსმენია, ჩვენი გამომცემლობაც ხელმძღვანელობს იმ მოსაზრებით, რომ სიდიდე და სიდიდჯე არის საუკეთესო საკაზმავი კარგის წიგნის გარეგნობისა და არა ბრჭყვიალა და მყვირალა ვარაყ-მედალიონები.

ერთის სიტყვით, მოკლე მომავალში ქართულ საზოგადოებას ექნება მხატვრული გამოცემა იმგვარი თხზულებისა, რომელიც შუქს მოჰფენენ მე-19 საუკუნის ქართველ საზოგადოების ვითარებასა. ილია ჭავჭავაძე სინტეზია წარსულ ეპოქისა. მის ნაწერების შესწავლა, შესწავლაა დიდი ეპოქისა. ვამბობ დიდი ეპოქისა, რადგამ მე-19 საუკუნე იყო ის ხანა, როდესაც ქართველთათვის მეორედ შობა მოხდა და საქართველომ სცნო და იპოვნა თავისი დაკარგული სახე. ილია ჭავჭავაძე ამ შობიერების ბეზიაც იყო, ამ დაკარგული სახის მაძიებელ-აღმადგენელიც. ილიას ზრახვათა შეგნება შეგნებაა ზრახვათა მეორედ შობილ და ახლად აღორძინებულ ქართველის ერისა. ამ ზრახვებში სიდუხჭირეც არის, სიხარულიც წარსულის გადმოცემული, შეცდომანი და შეცოდებანი, აწმყოთი მოვლინებული, ამ ზრახვებში ნათელი იმედიცაა მომავლისა...

ტექსტი ციფრული ვერსია მოამზადა:

ბორჯომის მუნიციპალიტეტის სოფელ რველის საჯარო სკოლის სამოქალაქო განათლების პედაგოგმა მათა გურასაშვილმა

8 აპრილი, 2020 წელი

#დარჩისახლში

